

A LA RECERCA DE L'ANDORRA ROMÀNTICA 10 VISIONS DE L'EXCURSIONISME CATALÀ

Recull del fons fotogràfic del Centre Excursionista de Catalunya

Edita
© Govern d'Andorra
Ministeri de Cultura
Arxiu Nacional d'Andorra
© De les fotografies: Centre Excursionista de Catalunya
Autor
Isidre Escorihuela
Reproduccions fotografies
Isidre Escorihuela
Centre Excursionista de Catalunya
Coordinació gràfica i disseny
Miquel Pagès. Imatge gràfica del Govern d'Andorra

Dipòsit Legal: AND.447-2013
ISBN: 978-99920-0-677-1

Primera edició: setembre del 2013

Sota les sancions establertes per les lleis, queden rigorosament prohibides, sense l'autorització per escrit dels titulars del copyright, la reproducció total o parcial d'aquesta obra per qualsevol mitjà o procediment –inclosos la reprografia i el tractament informàtic– i la distribució d'exemplars d'aquesta edició mitjançant lloguer o préstec públic.

Agraïments:
Arxiu fotogràfic del Centre Excursionista de Catalunya
Berenguer Vidal

A LA RECERCA DE L'ANDORRA ROMÀNTICA 10 VISIONS DE L'EXCURSIONISME CATALÀ

Presentem una nova publicació virtual formada per deu fotògrafs catalans membres del Centre Excursionista de Catalunya.

L'excursionisme català va ser conegut, entre moltes altres coses, per la recerca del romanticisme als Pirineus, i d'aquesta recerca el Principat en formava una part molt important per a tots ells.

Amb la troballa d'aquests fotògrafs hem recuperat algunes imatges inèdites i sensacionals de l'Andorra de finals del segle XIX fins a la segona dècada del segle XX.

Algunes de les dates inicials s'han de verificar (un exemple n'és el fotògraf Bordas). Aquesta és una feina que s'ha de dur a terme amb la paciència i la cura necessàries per intentar contextualitzar els llocs i els moments de les escenes que ens ajuden a situar-nos dins de la nostra pròpia història. Malgrat aquests petits balls de dates, la majoria de les fotografies que us presentem són magistrals i ens traslladen a una època en què els uns

buscaven el bucòlic romanticisme pirinenc i, els altres, la realitat d'una dura subsistència dins d'una economia d'alta muntanya.

I per acabar aquesta breu introducció, vull dir-vos que aquestes imatges són propietat del Centre Excursionista de Catalunya (CEC), que és qui en té tots els drets d'ús. Per a qualsevol ús que en vulgueu fer, us agraïrem que us poseu en contacte amb el CEC.

Arxiu Fotogràfic Centre Excursionista de Catalunya
C/ Paradís, 10
08002 Barcelona
(+34) 93 315 23 11 ext.121
arxiufotografic@cec.cat
<http://www.facebook.com/Arxiu.Fotografic.CEC>

FOTÒGRAFS

Frederic Bordas i Altarriba. Es desconeix gran part de les seves dades biogràfiques. El 1876 consta com a soci a l'Associació Catalanista d'Excursions Científiques, en què figurava com a arqueòleg. Va produir aproximadament 1.943 imatges, principalment en formats estereoscòpics. La seva producció s'inicia a finals del segle XIX. Del Principat d'Andorra hi ha relacionades 18 fotografies estereoscòpiques.

Juli Soler i Santaló (1865-1914). De Barcelona. Enginyer de formació. Soci del CEC des del 1897. Membre destacat del Centre Excursionista. Molt aficionat a la fotografia. La seva producció fotogràfica la formen, aproximadament, 3.537 imatges, i va iniciar la seva activitat fotogràfica a finals del segle XIX. Cal destacar una producció de 1.498 positius de diapositives de vidre, algunes de les quals són acolorides i il·luminades a mà. Del Principat d'Andorra hi ha relacionades 3 imatges.

Cèsar August Torras i Ferreri (1852-1923). De Barcelona. Corredor reial

de comerç (agent de canvi i borsa). Se'l considera un dels grans impulsors de l'excursionisme català durant la segona meitat del segle XIX. Expresident del CEC. Amb l'excursionisme volia incloure els estudis de l'art. Molt influït pel moviment de la Renaixença. Va produir aproximadament 4.958 imatges, des de les plaques estereoscòpiques fins al negatiu de vidre. Inicia la seva obra fotogràfica l'any 1895. Del Principat d'Andorra hi ha relacionades 9 imatges.

Lluís Marià Vidal i Carreras (1842-1922). De Barcelona. Enginyer de mines i geòleg de prestigi internacional. Membre destacat i expresident del CEC, va impulsar l'excursionisme vinculat a l'interès per les ciències naturals. La seva producció aproximada és de 1.375 imatges. Va produir plaques de 18 x 24 cm. L'inici de la seva obra comença l'any 1860. Del Principat d'Andorra hi ha relacionades 24 imatges.

Eduard Royo i Crespo. Vicari i coadjutor de la parròquia de Santa Madro-

na, a Barcelona, a partir del 1916. Va ingressar al CEC l'agost del 1916 i es va interessar per les seccions de folklore, història i arqueologia. Va produir 1.474 imatges, des de les plaques estereoscòpiques fins a les plaques de vidre de 9 x 12 cm. Els seus inicis fotogràfics daten de finals del segle XIX. Del Principat d'Andorra hi ha relacionades 60 imatges.

Piqué. Se'n desconeixen les dades biogràfiques.

Es creu que hi ha diverses imatges disgregades en altres col·leccions de l'arxiu del CEC.

Actualment la seva producció és d'aproximadament 396 imatges, totes en format estereoscòpic. Les dates extremes són el 1920 i el 1930.

Del Principat d'Andorra hi ha relacionades 27 imatges.

Emili Jové i Cusidó (1890-1969). De Barcelona. Era venedor o representant de sabates. Gran esportista i corredor de curses de muntanya. Membre de l'Orfeó Català. Des de l'any 1921 va ser membre del CEC, a la secció d'Esports de Muntanya. Va ser cofundador de la Federació d'Entitats Excursionistes de Catalunya.

Va produir 428 imatges, totes estereoscòpiques. El seu inici dins de la fotografia data de l'any 1910.

Del Principat d'Andorra hi ha relacionades 3 imatges.

Rossend Flaquer i Barrera (1873-1947). De Girona. Va cursar estudis d'enginyeria industrial. Gran aficionat a la fotografia i a l'excursionisme, es va fer soci del CEC l'any 1917. Va exercir diversos càrrecs dins de la secció de fotografia (vocal, arxiver...).

La seva producció aproximada és de 2.497 imatges, des de les plaques estereoscòpiques fins a diversos formats plàstics en blanc i negre.

Del Principat d'Andorra hi ha relacionades 19 imatges.

Borràs. Se'n desconeixen les dades biogràfiques.

La seva producció fotogràfica és de 305 imatges de plaques de vidre de 8 x 9 cm. L'inici del seu treball és de principis del segle XX.

Del Principat d'Andorra hi ha relacionades 5 imatges.

Jaume Biosca i Juvé (1875-1945). De Barcelona. Professionalment es dedicava al comerç. Gran aficionat a la fotografia, va ingressar al CEC l'any 1905. Va formar part de la Secció de Fotografia del Centre.

La seva producció aproximada és de 2.930 unitats, totes plaques de vidre estereoscòpiques. L'inici de la seva producció és de l'any 1911.

Del Principat d'Andorra hi ha relacionades 128 imatges.

PRESENTACIÓ AFCEC

El Centre Excursionista de Catalunya (CEC) disposa d'un dels fons fotogràfics històrics més importants de Catalunya, amb prop de 750.000 imatges.

Des que es va fundar l'entitat, al darrer quart del segle XIX, la fotografia ha estat present com a instrument de difusió de coneixement, tant en col·leccions d'imatges preparades per ser projectades i il·lustrar les conferències impartides a la seva seu, com en forma d'il·lustracions gràfiques per al butlletí del Centre.

El 1909 Geroni Martorell impulsa el projecte de L'inventari gràfic de Catalunya, deutor de projectes europeus com el francès Mission Héliographique, amb l'objectiu d'inventariar el patrimoni artístic i cultural del país. És aquest l'any que prenem com a data oficial de la fundació de l'Arxiu Fotogràfic.

Les primeres plaques que es conserven a l'Arxiu són uns col·lodions de la dècada del 1860, i de forma més o menys continuada podem anar resseguint tot el final del segle XIX i la totalitat del segle XX fins a l'actualitat.

Si bé a l'origen de l'Arxiu la seva premissa geogràfica era Catalunya, els interessos dels socis eren geogràficament molt més amplis. I si bé lògicament una part molt important de les imatges són de Catalunya, n'hi ha també una quantitat estimable de tot el món: del Pirineu, d'Europa, des dels Estats Units fins a l'Argentina, i des del Japó fins a Macau.

L'Arxiu també es caracteritza perquè allotja força diversitat de procediments fotogràfics: procediments prefotogràfics com llanternes màgiques, i pròpiament fotogràfics com col·lodions, nitrats de cel·lulosa, bromurs de gelatina sobre placa de vidre o paper, acetats, polièsters, excepcionalment més d'un miler d'autocroms, així com còpies sobre paper a l'albúmina, cianotípiques, o processos pigmentaris de tendència pictorialista.

La diversitat d'autors, més d'un centenar, ofereix també un ampli ventall de temes en les seves imatges. La muntanya i l'excursionisme lògicament hi són presents, així com la reproducció del patrimoni, l'art i l'arquitectura, l'esport, l'enginyeria, l'etnografia, i la vida quotidiana de la societat en general.

Cal mencionar que l'Arxiu també disposa d'una interessant col·lecció d'instruments fotogràfics com ara càmeres de totes les èpoques, ampliadores i equipaments diversos, així com llibres i documents tècnics.

Aquest interessant patrimoni que custodia l'Arxiu s'ha anat constituint al llarg dels anys gràcies a les donacions dels fons dels socis de l'entitat, i posteriorment dels que no en són socis, que han fet confiança a la institució perquè preservi els seus fons.

L'Arxiu ofereix als socis, als particulars i a les entitats serveis que són propis dels arxius i els bancs d'imatges, com ara l'adquisició d'imatges, tant en suport paper com digital, per a l'estudi i la recerca, per a publicacions, per a exposicions i per a emissions de televisió. Paral·lelament, l'Arxiu programa de forma regular un seguit d'activitats i conferències, publica llibres, i produeix exposicions itinerants que s'ofereixen a entitats públiques i privades sense ànim de lucre.

Coincidint amb el centenari de la fundació de l'Arxiu Fotogràfic del CEC, l'entitat ha aconseguit un finançament extraordinari de l'Obra Social de La Caixa amb la finalitat d'adequar i modernitzar les seves instal·lacions, preservar el material amb mesures de conservació, digitalitzar i catalogar els seus fons, i donar a conèixer a la ciutadania els seus fons amb les TIC.

D'aquest pla estratègic que cal desenvolupar en 7 anys, fins ara (abril 2013) s'han dut a terme les accions següents:

La construcció de tres dipòsits diferenciats en temperatura i humitat per tal de conservar en les millors condicions possibles els fons en funció de la morfologia.

La publicació de la guia de l'Arxiu, amb la descripció de 9 col·leccions i 90 fons, seguint la normativa NODAC (Norma de descripció arxivística de Catalunya).

La digitalització de 100.000 imatges.

La catalogació de 70.000 imatges.

La incorporació de 60.000 imatges consultables a la Memòria digital de Catalunya, pertanyents a 55 fons i col·leccions diferents.

Arxiu Fotogràfic Centre Excursionista de Catalunya
C/ Paradís, 10
08002 Barcelona
(+34) 93 315 23 11 ext.121
arxiufotografic@cec.cat
<http://www.facebook.com/Arxiu.Fotografic.CEC>

ÍNDEX DE FOTÒGRAFS

Jaume Biosca i Juvé.

Frederic Bordas i Altarriba.

Borràs.

Rosend Flaquer i Barrera.

Emili Jové i Cusidó.

Piqué.

Eduard Royo i Crespo.

Juli Soler i Santaló.

Cèsar August Torras i Ferreri.

Lluís Marià Vidal i Carreras.

FOTÒGRAF
JAUME BIOSCA I JUVÉ
(1875-1945).

Biosca

No 63

Instantània del pont de Tobira. Agost 1923

Biosca

No 72

Plaça d'Andorra la Vella. D'esquerra a dreta es veu: la rectoria, la carnisseria del Quart, la presó i l'església de Sant Esteve d'Andorra la Vella. Setembre 1921

Biosca

No 73

Placeta del Cap del Carrer a Andorra la Vella. La casa frontal és cal Tonissó i la de la seva esquerra cal Vasté. La creu data de l'any 1889. Setembre 1921

Biosca

No. 74

Placeta Monjó a Andorra la Vella. La casa frontal és cal Cadiraire i la de la dreta on hi ha la font cal Ribaló. Agost 1923

Biosca

Nº 75

Plaça d'Andorra la Vella. Casa Guillemó. A la dreta es pot veure un cotxe de línia i un carruatge de cavalls. Setembre 1921

Biosca

Nº 76

Plaça d'Andorra la Vella. Una dona amb una collada porta dos galledes d'aigua de la font del davant de casa Guillemó. Les cases que es veuen, d'esquerra a dreta, són cal Cintet i casa Molines. Setembre 1921

Biosca

Nº 78

Un home amb un carro carregat d'herba, tirat per dos bous, travessa la plaça d'Andorra la Vella, al davant de casa Guillemó. A la dreta de la façana de la casa Guillemó es veu la font. Setembre 1921

Biosca

Nº 80

Instantània d'un grup de traginers a un camí ral d'Andorra. Setembre 1921

Biosea

Nº 81

Instantània d'una dona carregada amb una collada i dos galledes en un camí ral d'Escaldes. Agost 1923

Biosca

Nº 84

Placeta Monjó d'Andorra la Vella. Cal Cadiraire. A la façana d'una casa hi ha un fanal de llum. La llum a Andorra es va instal·lar a l'inici del anys 20. Agost 1923

Biosca

Nº 112

Un trager amb tres matxos carregats passen pel camí de Sant Antoni de la Grella a la parròquia de la Massana. Pont de Sant Antoni i ermita de Sant Antoni de la Grella. Setembre 1921

Biosca

Nº 130

Instantània d'un carrer de Sant Julià de Lòria [carrer dels Xiulets]. Setembre 1921

Biosca

Nº 153

Carrer de Santa Coloma. Setembre 1921

Biosca

Nº 172

Plaça d'Ordino. La casa frontal és cal Ramonguem i les dos cases a la part alta de l'esquerra són cal Benturetes i cal Pascal. Setembre 1921

FOTÒGRAF
FREDERIC BORDAS I
ALTARRIBA.

Bordas

Nº 599

Pont d'Engordany. [1900-1910]

Bordas

Nº 600

Prats d'Andorra la Vella i al fons Escaldes. La borda del centre de la imatge és la borda de Prada Ramón i la borda que queda a la dreta és la borda del Prat. [1900-1910]

Bordas

Nº 601

Carrer Major de la Mosquera. A l'esquerra de la imatge s'hi veu la carnisseria Comunal. La casa de la pasarel·la és cal Remendo, la casa amb els balcons metàl·lics és cal Marxanda. [1900-1910]

Bordas

Nº 616

Un grup de traginers descansant a prop del Port d'Envalira. [1900-1910]

Bordas

Nº 2891

Palanca al costat del salt d'aigua de la cascada de Moles a Canillo.
[1900-1910]

Bordas

Nº 2892

Casa de la Vall. [1900-1910]

Bordas

Nº 2893

Una casa de Sant Julià de Lòria. [1900-1910]

Bordas

Nº 2895

Vista general del poble de Canillo. [1900-1910]

FOTÒGRAFI
BORRÀS

Borràs

Nº 268

Plaça Major de Sant Julià de Lòria. Actes de la Festa Major. [1915-1920]

Borràs

Nº 269

Plaça Major de Sant Julià de Lòria. Actes de la Festa Major. [1915-1920]

Borràs

Nº 270

Passa carrers a Sant Julià de Lòria, durant la celebració de la Festa Major. [1915-1920]

Borràs

Nº 271

Església de Santa Coloma. [1915-1920]

FOTÒGRAF

ROSSEND FLAQUER I BARRERA

(1873-1947).

Flaquer

Nº 007

Uns traginers amb uns matxos carregats. [1900-1915]

Flaquer

Nº 008

Instantània d'un home al costat del camí ral de Prats (Canillo), al fons es veu l'església de Sant Miquel de Prats. [1900-1915]

Flaquer

Nº 013

Un pastor amb un ramat d'ovelles al llac d'Engolasters. [1900-1915]

Flaquer

Nº 294

Instantània del camí que porta a Sant Julià de Lòria venint de la frontera del riu Runer. Al fons s'hi veu una palanca de fusta sobre el riu Gran Valira. [1900-1915]

Flaquer

Nº 296

Camí de Sant Joan de Caselles. [1900-1915]

Flaquer

Nº 1211

Poble de Soldeu. Església de Sant Bartomeu. [1900-1915]

Flaquer

Nº 2889

Església de Sant Miquel d'Engolasters. [1900-1915]

FOTÒGRAF
EMILI JOVÉ I CUSIDÓ
(1890-1969).

Jové

Nº 44

Entrada nord del poble de Soldeu. Església de Sant Bartomeu i, al davant, la casa Calbó. 1910

Jové

Nº 47

Entrada sud del poble de Soldeu. 1910

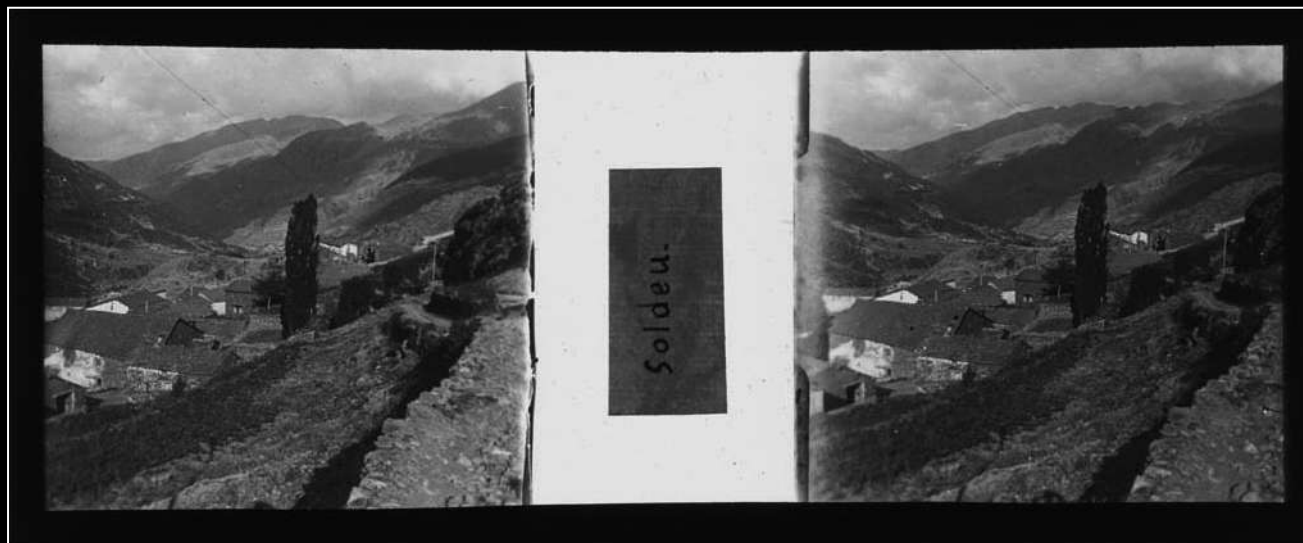

Jové

Nº 48

Església de Sant Martí de la Cortinada. 1910

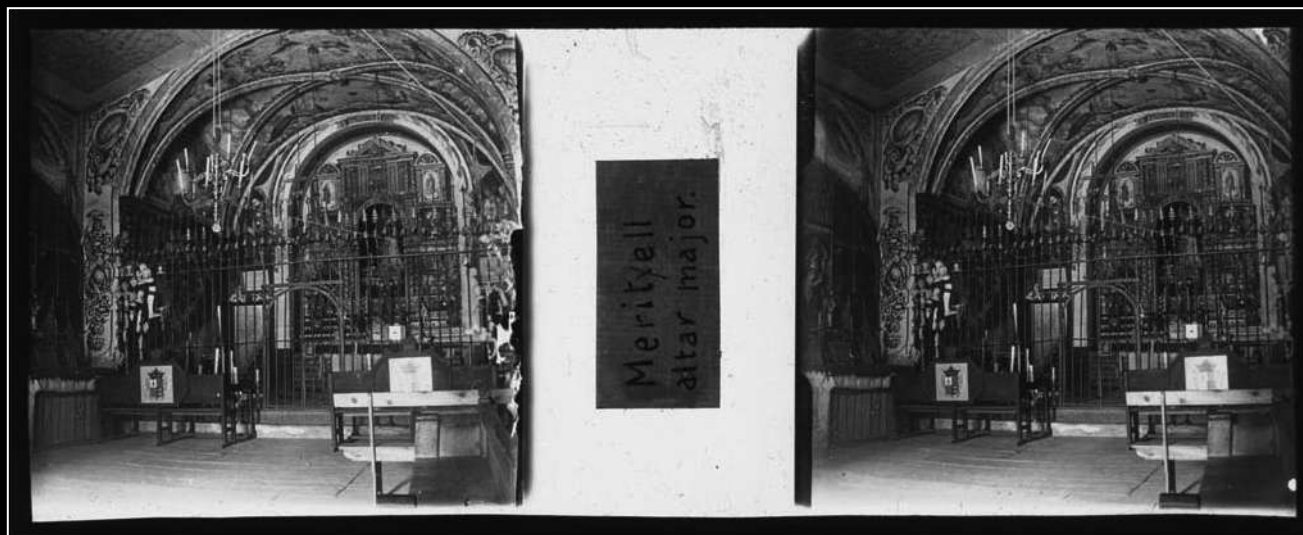
FOTÒGRAF
PIQUÉ.

Pique

Nº 15

Vista del poble de Soldeu. 1920

Pique

Nº 114

Altar Major del Santuari de Meritxell. 1920

Pique

Nº 116

Un carrer del poble de Ransol. 1920

Pique

Nº 127

Bordes de Ransol, a la Coma de Ransol. 1920

Pique

Nº 129

Acampada a Sorteny. 1929

Pique

Nº 130

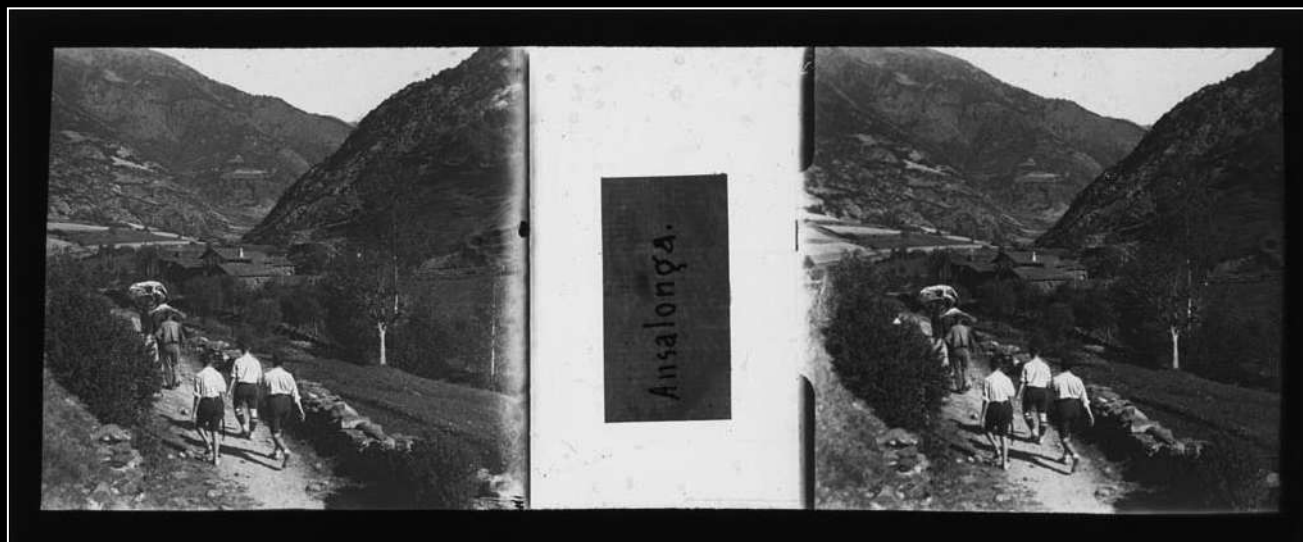
Excursionistes a l'Estanyó. 1929

Pique

Nº 152

Vista parcial del poble de la Massana. 1929

Pique

Nº 153

Camí ral d'Ansalonga. 1929

FOTÒGRAF

EDUARD ROYO I CRESPO.

Royo

Nº 201

Plaça d'Andorra la Vella, amb un arc de benvinguda al copríncep episcopal. Es veu la carnisseria del Quart, la presó i l'església de Sant Esteve. 1918

Royo

Nº 203

Carrer de Ca la Vall i porxada d'entrada a Casa de la Vall. 1918

Royo

Nº 204

La Creu Grossa a Andorra la Vella. 1918

Royo

Nº 205

Església de Sant Jaume d'Engordany. 1918

Royo

Nº 206

Vista parcial d'Engordany. [1918]

Royo

Nº 208

Vista de la part alta d'Escaldes-Engordany. Vista parcial del pont de la Tosca. [1918]

Royo

Nº 642

Porta d'entrada a Sant Julià de Lòria. Finals S.XIX

Royo

Nº 645

Església de Sant Julià i Sant Germà de Lòria, a Sant Julià de Lòria.
Grup de capellans. Finals S. XIX

Royo

Nº 646

Pont a Sant Julià de Lòria

Royo

Nº 647

Camí de sortida, direcció nord, de Sant Julià de Lòria. Finals S.XIX

Royo

Nº 648

Pont d'Aixovall. Finals S. XIX

Royo

Nº 650

Camí ral de Sant Julià de Lòria a Andorra. Finals S. XIX

FOTÒGRAF

JULI SOLER I SANTALÓ

(1865-1914).

Soler

Nº 1377

Vista general del poble de Canillo. Els camps de l'esquerra estan sembrats de cereals. Finals s. XIX

Soler

Nº 1911

La torre de Casa de la Vall. Finals s. XIX

Soler

Nº 2401

Instantània d'un grupet de nens a la plaça d'Andorra la Vella. Es veu la rampa de pedra que s'utilitzava per carregar i descarregar els carros. Casa Guillemó; al fons, casa Moles o Babot, Comú d'Andorra la Vella, carnisseria del Quart i la presó. Finals s. XIX

FOTÒGRAF
CÈSAR AUGUST TORRAS I FERRER
(1852-1923).

Torras

Nº 371

Instantània de la plaça d'Andorra la Vella. Es veu la rampa de pedra que s'utilitzava per carregar i descarregar els carros. Casa Guillemó; al fons, casa Moles o Babot, Comú d'Andorra la Vella, carnisseria del Quart i la presó. Finals s. XIX.

Torras

Nº 3720

Vista de la part alta del poble de Canillo. Església de Sant Serni de Canillo. Finals s. XIX

Torras

Nº 3723

Vista parcial de la plaça d'Ordino i de la casa Ramonguem. Finals s. XIX

Torras

Nº 3726

Un camí ral. Finals s. XIX

Vidal

Nº 001

Vista parcial dels barris del Pui i del Puial d'Andorra la Vella. Prada Motxilla. Imatge presa des del camí d'Andorra la Vella. [1890]

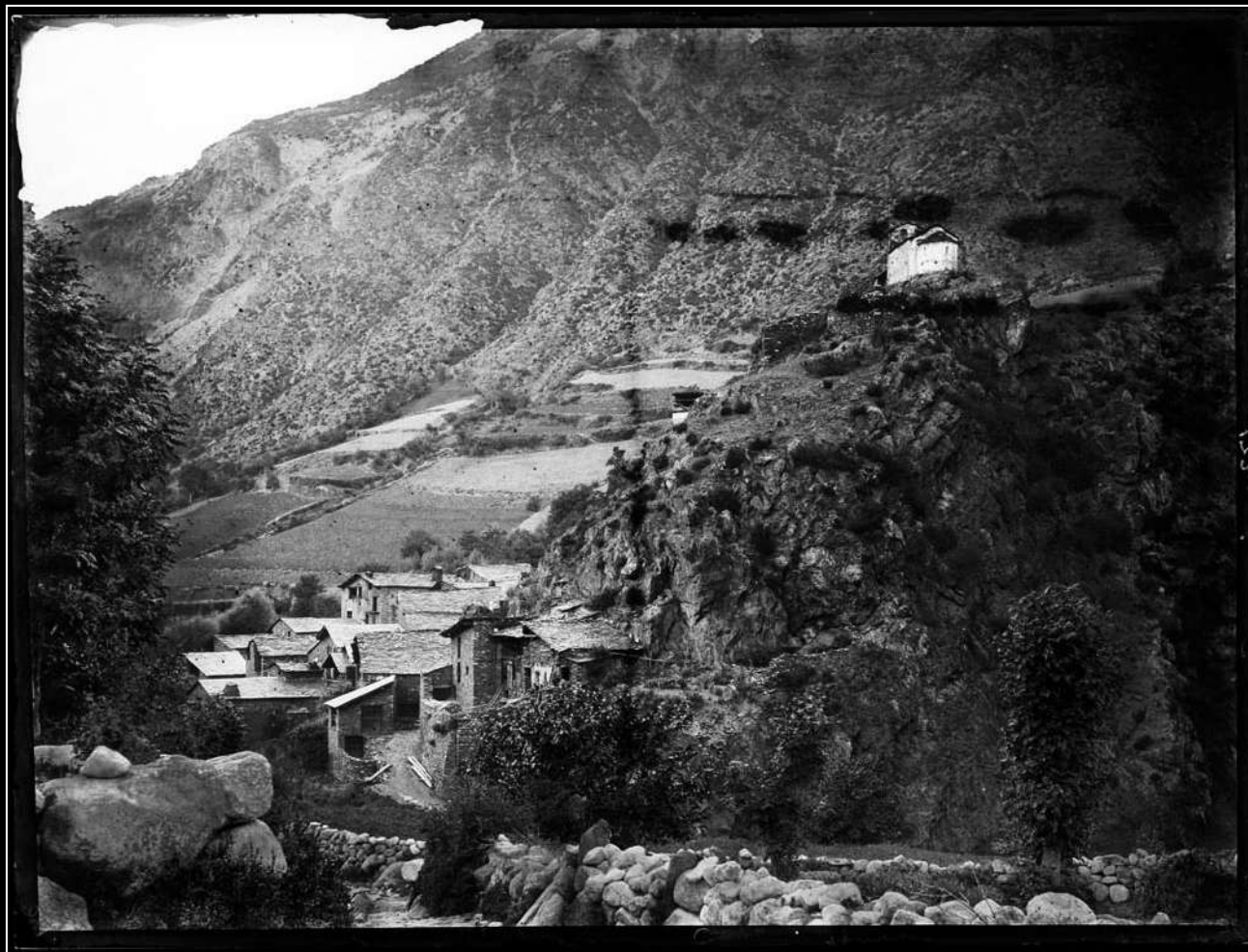
FOTÒGRAF
LLUÍS MARIÀ VIDAL I CARRERAS
(1842-1922).

Vidal

Nº 002

Paisatge d'Escaldes-Engordany, a l'alçada del Fener. Es veu l'esllavissada del Fener. [1890]

Vidal

Nº 003

Vista parcial del poble de les Bons. Sant Romà de les Bons. [1890]

Vidal

Nº 004

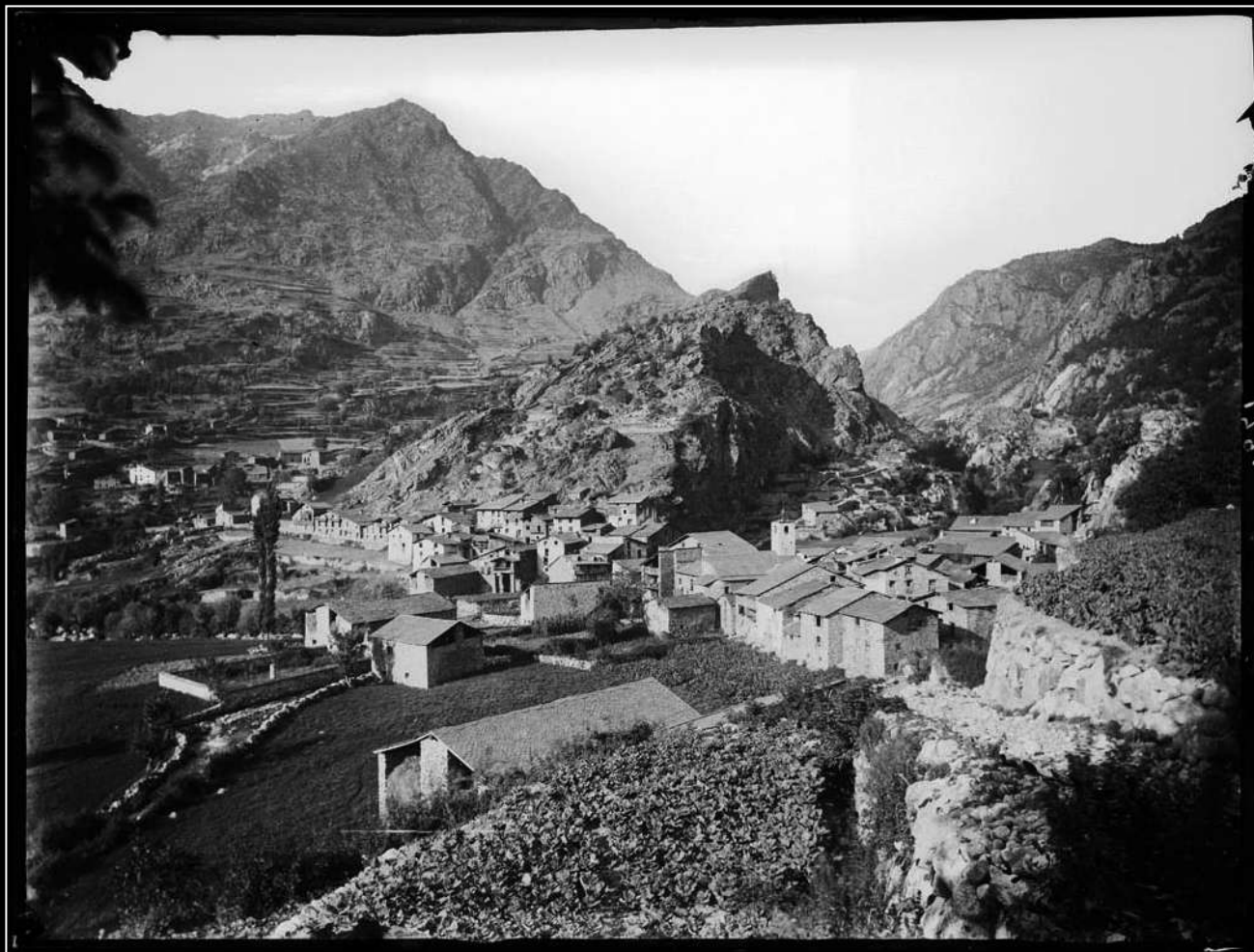
Vista de Canillo. Als prats s'hi veuen cavallons. [1890]

Vidal

Nº 007

Casa Pal de la Cortinada. [1890]

Vidal

Nº 009

Vista d'Escaldes-Engordany. [1890]

Vidal

Nº 011

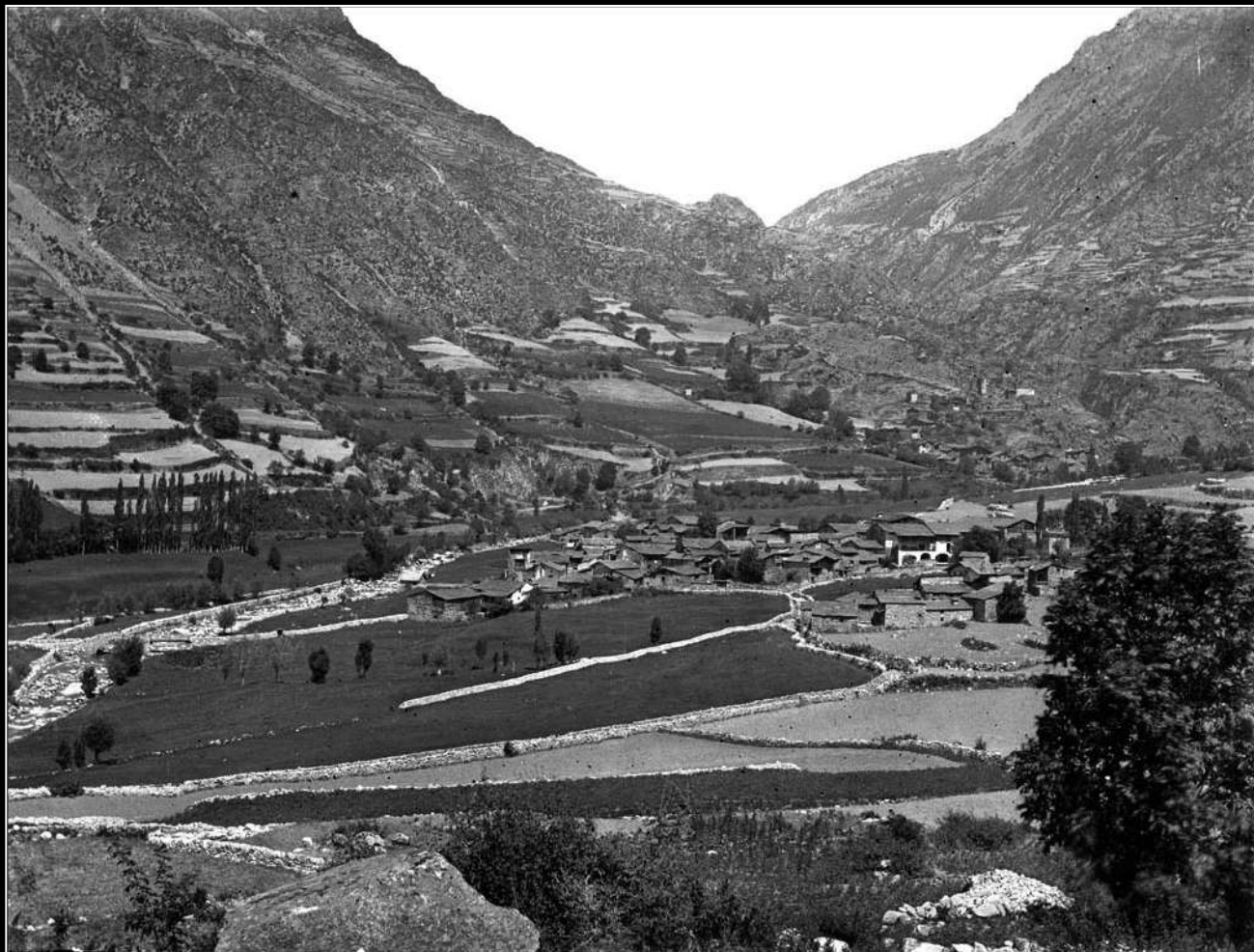
Estany d'Engolasters. [1890]

Vidal

Nº 012

Vista del poble de la Massana. Església de Sant Iscle i Santa Victòria de la Massana. [1890]

Vidal

Nº 013

Vista general de la Mosquera (Encamp) i, al fons, vista parcial de les Bons i Sant Romà de les Bons. [1890]

Vidal

Nº 015

Vista general del poble d'Ordino des del peu del Grau. [1890]

Vidal

Nº 017

Vista de Sant Julià de Lòria. Imatge feta des de la palanca de Fontaneda. [1890]

Vidal

Nº 018

Església i poble de Santa Coloma. [1890]

Vidal

Nº 019

El Serrat (Ordino). [1890]

Vidal

Nº 021

Bordes d'Engolasters (Escaldes-Engordany). [1890]

Govern d'Andorra